

NARAȚIUNEA

Din fr. narations, lat. narratio - „povestire, istorisire”

Definiție:

Text care înfățișează acțiuni, întâmplări, evenimente. După unii cercetători, un text narativ propriu-zis (o narațiune) trebuie să îndeplinească următoarele condiții:

- ✓ să înfățișeze cel puțin două evenimente („Un avion s-a prăbușit ieri în Oceanul Pacific” nu este o narațiune);
- ✓ evenimentele prezentate să fie în sucesiune cronologică („Astăzi a avut loc decernarea premiilor UNITER la București și s-a deschis o expoziție de pictură la Iași” nu este o narațiune)
- ✓ evenimentele să fie în legătură cauzală („La ora 7.30 am plecat la școală și la 14.00 am revenit acasă” nu este o narațiune);
- ✓ evenimentele să implice persoane sau personaje care acționează („Din cauza unei scăderi bruște de temperatură s-a format un strat dens de nori și s-a declanșat o ploaie cu grindină care a produs mari pagube materiale” nu este propriu-zis o narațiune).

Elementele de bază ale unui text narativ sunt:

- **naratorul** (cel care relatează sau povestește; într-un text pot apărea unul sau mai mulți naratori),
  - **subiectul** (înlănțuirea cronologică și logică, cauzală, a întâmplărilor narate)
  - **personajele** (cei care acționează)
  - **timpul și spațiul** evenimentelor.
-
- ✓ În lectura unui text narativ, atenția cititorului se orientează în principal către următoarele aspecte: *Cine? Când se petrec întâmplările narate? Unde? Ce se întâmplă? Cine acționează? De ce?*
  - ✓ În narațiuni, rolul principal revine *verbelor; modurile și timpurile* la care sunt folosite acestea constituind repere esențiale pentru înțelegerea textului.
  - ✓ În narațiuni, *ordinea povestirii* evenimentelor poate diferi de ordinea în care acestea se desfășoară.
  - ✓ În lectura textelor narrative trebuie avută în vedere *relația dintre acțiune și personaje*, în unele narațiuni ficționale (de exemplu, literatura de aventuri) acțiunea este mai importantă. În altele (de exemplu, nuvela psihologică sau romanul psihologic) atenția cititorului se orientează în principal către personaje.
  - ✓ *Perspectiva narativă* poate influența în grade diferite înțelegerea de către cititor a evenimentelor narate.
  - ✓ Textele narrative pot cuprinde pasaje aparținând altor tipuri de text (descriptiv, argumentativ, informativ etc).
  - ✓ Narațiunile ficționale pot plasa acțiunea într-un *timp* incert, nedeterminat, sau într-un timp imaginar – de exemplu, în viitor.
  - ✓ În narațiunile ficționale, *locul* acțiunii poate corespunde unor spații din realitate (de exemplu: București, Paris, Delta Dunării, România etc), poate fi inventat sau poate fi nedeterminat

(acțiunea se poate petrece oriunde). De asemenea, locul desfășurării acțiunii poate avea o semnificație simbolică.

- ✓ Naratorul dintr-un text narativ poate avea o identitate (nume, sex, vârstă, apartenență etnică, socială, educație, credințe, atitudini etc.) mai mult sau mai puțin sau chiar deloc precizată.

Tipuri:

A.

1. *narațiuni ficționale*, care povestesc întâmplări inventate, închipuite
2. *narațiuni nonficționale*, care povestesc întâmplări petrecute în realitate.

B.

1. *narațiuni literare* (în marea lor majoritate ficționale), care se citesc sau se ascultă de plăcere
2. *narațiuni destinate altor scopuri de comunicare* (pentru a informa, pentru a instrui, pentru a convinge etc).

Clasificarea narațiunii ficționale se face după următoarele criterii:

- ✓ **forma epicului** (în versuri: balada, poemul, epopeea; în proză: povestirea, schița, nuvela, romanul);
- ✓ **raportul narator - operă** (subiectivă: povestirea; obiectivă: - nuvela, schița, romanul);
- ✓ **complexitatea structurii narative** (forme reduse: zicala, anecdota, epistola; forme ample: epopeea, romanul);
- ✓ **forme de materializare a expresiei narative** (în sisteme lingvistice: literatura, istoria; în sisteme non-lingvistice: artele plastice, arta cinematografică, reprezentarea scenică în teatru).

Planuri ale narațiunii – În secolul al XX-lea s-a constituit o știință dedicată acestui concept și evoluției sale, numită **naratologie** (evoluând de la formalismul rus la structuralism). Naratologii disociază între istorisire și discurs:

- 1) planul istoriei, al poveștii (întâmplările prezentate)
- 2) planul discursului, al povestirii (modul în care sunt narate întâmplările)

NARATORUL. TIPURI DE NARATORI

- Din fr. narrateur, lat. narrator- „povestitor"

Definiție:

Naratorul este o **instanță intermediară** între autor și cititor. Naratorul nu se confundă cu autorul, cel dintâi fiind - adesea - un personaj care apare în text și care preia funcția narativă. Autorul abstract este cel care a creat universul epic, iar naratorul este cel care comunică istorisirea narată cititorului fictiv.

Funcțiile naratorului:

- ✓ **funcția narativă** (numită și funcție de reprezentare)
- ✓ **funcția de control sau cu cea de regie**, întrucât naratorul e capabil să citeze discursul personajelor în interiorul propriului său discurs, folosind verbe „dicendi” și „sentiendi” (a zice și a simți) și utilizând indicațiile scenice
- ✓ **funcția de interpretare**

Tipuri de narator:

- ✓ **naratorul-personaj** – implicat direct în succesiunea evenimentială, relatează la persoana I, perspectivă subiectivă – face parte din lumea fictivă pe care o prezintă (ex. Ștefan Gheorghidiu, din *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război* de Camil Petrescu, sau Allan, din *Maitreyi* de Mircea Eliade, naratorul din romanul *Craii de Curtea-Vechi* de Mateiu I. Caragiale.)
- ✓ **naratorul-martor** — reprezentant al punctului de vedere auctorial, implicându-se afectiv în faptele relatate, văzute direct sau numai parțial. Relatarea la persoana I indică implicarea lui, iar relatarea la persoana a III-a ne arată că este absent din întâmplările prezentate.
- ✓ **naratorul omniscient** – este de regulă identificat cu autorul în specia romanului realist. Este cel care cunoaște gândurile personajelor, intențiile acestora pe care le narează la persoana a III-a, *este atotștiutor și obiectiv*. Este, în fond, o viziune „dindărat”, în care naratorul, așa cum afirmă Camil Petrescu în *Noua structură și opera lui Marcel Proust*, știe totul despre personaj: Casele par pentru el fără acoperișuri, distanțele nu există, depărtarea în vreme de asemeni nu. În timp ce pune să-ți vorbească un personaj, el îți spune în ace lași alineate unde se găsesc și celelalte personaje, ce fac, ce gândesc exact, ce plănuiesc. (ex. *Enigma Otiliei* de G. Călinescu sau *Concert din muzică de Bach* de Hortensia Papadat-Bengescu.)
- ✓ **naratorul-confident** (cărui i s-a relatat povestirea pe care, la rândul său, o istorisește);
- ✓ **naratorul-mesager** (care transmite mai departe povestirea auditoriului din text);
- ✓ **naratorul-ordonator al scenariului epic** (Ioniță comisul în *Hanu-Ancuței* de Mihail Sadoveanu);
- ✓ **naratorul-reprezentabil** (sugerând, discret, perspectiva autorului textului asupra faptelor prezentate) etc.

Bibliografie:

- ✓ Florin Ioniță, Gheorghe Lăzărescu, Adrian Săvoiu, Florentina Sâmihăian: *Limba și literatura română. Concepte operaționale. Teste pentru Examenul Național de bacalaureat*, Ed. Humanitas Educational, București, 2006
- ✓ Eugen Simion (coordonator), Florina Rogalski, Daniel Cristea-Enache, Andrei Grigor, *Limba și literatura română. Manual pentru clasa a X-a*, Ed. Corint, București, 2000
- ✓ Alexandru Crișan, Liviu Papadima, Ioana Pârvulescu, Florentina Sâmihăian, Rodica Zafiu, *Limba și literatura română. Manual. Clasa a IX-a*, Ed. Humanitas Educational, Buc., 2004